

Franck is voor Frankrijk, samen met Ch. M. Widor (1844-1937) en Al. Guilmant (1837-1911), beiden leerlingen van de kempische orgelvirtuoos Jaak Lemmens (1823-1881), de onophoudend borrelende bron geweest die gedurende de laatste eeuw een pléiade van orgelcomponisten, improvisators en orgelvirtuozen heeft voortgebracht die in kwaliteit en kwantiteit de oude franse orgelschool ver achter zich schijnt te laten.

B. Het Cavaillé-Coll Orgel

Voor de ingewijden is het zeker niet nodig te wijzen op het verschil van klankideaal tussen een romantisch orgel van de geniale franse orgelbouwer Cavaillé-Coll en de zilveren klank der prachtige barokorgels uit Bachs tijd. De kwinkelende aliquotstemmen en de tintelende mixturen hebben hun beurt gehad en zijn in Francks tijd "vieux jeu". Het franse barokorgel had, in tegenstelling met het grotere en rijkere noordduitse, een onhandig pedaal met zeer beperkte registratiemogelijkheden. - Cavaillé-Coll heeft naast het aanbrengen van andere vindingen en verbeteringen, ook hiervoor een goede oplossing gevonden door het franse romantische orgel met een zeer speelbaar pedaal te bedenken. Hij geeft het alleen de functie van basklavier en biedt het uitgebreider registerfamilies. Bij een Cavaillé-Coll orgel zijn er zachte kleuren en warm zingende, rond klinkende registers met daarnaast een indrukwekkende tutti met volumineuze, dragende - en soms dreunende registergroepen. Het geheel heeft een forse stoere klank die compact en gesloten gehouden wordt. Hierdoor is het niet mogelijk een ragfijn contrapuntisch stemmenweefsel tot zijn recht te laten komen. De horizontale comtrapuntische schrijfwijze van vroeger heeft dan ook meestal plaats gemaakt voor een vertikale harmonische klankontplooiing. Gelijklopend met de individualistische beschavingssfeer, met het compacte orkestraal coloriet van Fr. Liszt en met het uitgebreid orkest van R. Wagner, worden de kleuren van het orgel uitgebreid. Nieuwe soloregisters als de "Flûte harmonique" (romantische imitatie van de dwarsfluit uit het orkest), de "Hautbois", de "Clarinette" en de "Trompette harmonique" (allen imitaties van gelijknamige orkestinstrumenten), samen met de voorheen gebruikte "Contrabasse" "Gambe" en "Basson" komen de pijpenwereld verrijken.

II. DE ORGANIST VAN HET KONINKLIJK INSTRUMENT.

A. De Taak van de Parijse Organist.

De parijse organisten krijgen (kregen) een belangrijke taak in de eredienst toegemeten. - Op zon- en feestdagen moeten (moesten) zij de liturgie een rijke ontplooiing geven door naast de "maîtrise", die terzijde van het altaar de liturgische zang verzorgt, in te staan voor het nodige decorum en voor het bijbrengen van een religieuze biddende sfeer. Dit is slechts mogelijk als de organist in zijn persoon een gelovig mens met een waar kunstenaar verenigt.